

Egy Péter, aki szereti Krisztusát... ez jutott eszembe, amikor meghallottam nevét a püspökjelöltek között. A Jólsten – talán(?) a mi szerény imádságaink hatására is – úgy látta jónak, hogy az elkövetkezendőkben ő adhat példát püspökként a *MEE Déli Egyházkerületének* szőlőkertjében a munkálkodás mikéntjében.

Szarvast szeretem, hiszen minden őszám 1722-től „szarvasi”, tót és evangélikus. A török hódoltság után újraéledő „nagyfalu” első 34 tót telepese között ott volt *Jacobus Franko*, Szarvas második bírása. Magam is innen származom, a Szarvasról kirajzó evangélikus *Csabacsúdról*.

Az ősi szláv jószándékot, no meg a macacsságot évszázadok küzdelmeiben köddévált tót indentitás-émlékeimben olykor felfedezni vélem. Nekem a *jószándék* az első, a *munkaszeretet*, s *szorgalom* a második. De nemcsak ezért szeretem Pétert...

Ahogy őt, engem is *D. Dr. Harmati Béla* püspök avatott lelkészé, de ennél szorosabb szálak kötnek hozzá. Krisztusban testvérem, hihetetlen munkabírással megáldott kreatív munkatársam, majd utódom volt a *Teológia Akadémia* nyomdájának vezetésében, s neki köszönhetem, hogy német ösztöndíjra mehettem 1991-92-ben, mert *teológusként(!)* elvállalta a *Lelkipásztor c.* szakfolyóiratunk technikai szerkesztését.

Eleddigi hűségese munkája méltatását az egyházi média bizonnal megteszi – dicsérhetném Pétert én is –, de másnak van most itt az ideje: a *buzdításnak* és az *imádságnak!*

Péter püspök! Kalosz ergoszt/jó munkát kívánunk Neked! „*Mert nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.*” 2Tim 1,7

Június 30-án a szarvasi evangélikus Ótemplomban beiktatták tisztségébe a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerületének új püspökét, Kondor Pétert.

„Szeretem egyházamat”

„Tudom, hogy minden szolgálatunknak akkor van értéke, ha a ránk bízott testvérek, gyülekezetek és közösségek Krisztusban épülnek. Ezáltal lesz hitelessé missziónk a bennünket körülvevő világban.”

Kondor Péter

„1968-ban születtem *Szegeden, Orosházán*, majd *Szarvason* éltünk orvos édesapámmal, egészségügyi asszisztens édesanyámmal, húgommal és öcsém-mel. Szüleim aktív nyugdíjasok. Családunk életében - a legnehezebb időkben is – nagyon fontos érték volt az Isten iránti elkötelezettség és a haza szeretete. Általános iskolába *Orosházán* és *Szarvason* jártam, majd 1986-ban érettségiztem a *Vajda Péter Gimnáziumban*. Kamaszként fogadtam el Krisztus értem is lehajló szeretetét, és kezébe téve további életem, jelentkeztem az *Evangélikus Teológiai Akadémiára*. 1992-ben ordinált *D. Dr. Harmati Béla* püspök. Egyetemi éveim alatt kötöttünk házasságot feleségemmel *Klárával*, aki óvodapedagógus, később tanítói és hitoktatói diplomát szerzett. *Békéscsabán*, a *Szeberényi*

Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium hitoktatójaként dolgozik, lelkesedésével és pedagógusi elkötelezettségével segíti gyülekezetünk gyermekek közötti szolgálatát. Két gyermekünk van. A lányunk 1993-ban, a fiunk 1996-ban született. Mindketten Budapesten egyetemisták, *Emma* gyógyszerésznek, *Bekény* biométernöknek tanul.

Lelkészként a *Nagyszénás-Gádososi Társgyülekezetben* kezdtem meg szolgálatomat 1992-ben. 1996-tól a *Szarvas Ótemplomi Egyházközségben*, 1998-tól a *Kondorosi Evangélikus Egyházközségben* szolgáltam parókus lelkészként. *Békéscsabán* 2001-ben választották meg a gyülekezet lelkészévé.”

»kondorpeter.hu«

Rövid-hírek

Május 10-én a Környei-úti temetőben elhelyeztük **Vasas György László** (1952–2018) testvérünk hamvait, miután „porrá lett, ami porból vétetett.” Boldogok, akik az ÚRban nyugosznak!

Május 12-én délután **Beluzsár Péter**, **Szajki Benjámín**, **Szöllősi Bottyán Mór** és **Tompos Diána** testvéreink kistemplomunkban konfirmációi vizsgát tettek, majd másnap, május 13-án (vasárnap) 10 órakor kezdődő ünnepi istentisztelet keretében egyházunk rendtartása szerint konfirmációi fogadalmat tettek és először járultak úrvacsorához – lásd a túloladalt! **A Beluzsár Család Péter** konfirmációjának emlékére egyházközségünknek oltárterítőt – egy fehéret a karácsony/húsvéti ünnepekre és egy lilát az adventi/bőjti időszakra – adományozott. „Isten áldja meg az adakozókat és a megadományozott gyülekezetet!”

Május 17-én Székesfehérváron lelkeszi munkaközösségi ülésen (LMK) vettem részt. Meghívtott előadónk **Dr. Bácskai Károly** adjunktus, mb. tanszékvezető, Evangélikus Hittudományi Egyetemünk tanára volt, aki a modern újszövetségi kutatási irányzatokról tartott érdekes előadást. (riport a 6. oldalon!)

Május 26-án Selmeczi Máté János és **Horváth Eszter Anikó** testvéreink Isten előtt házasságot kötöttek. A prédikáció szolgálatát a testvér **Selmeczi Géza**, az esketést az édesapa **Selmeczi Lajos** végezte, a kántor **Oravecz András** volt, a zenei szolgálatot a család kamarazenészei bővítették ki, az énekkart **Selmeczi Márk Benjámín** vezényelte – a liturgiát én vezettem. Isten gazdag áldása kísérije közös életútjukat!

Május 27-én Sziklai Tibor és **Sax Angéla** elsőszülött gyermeke **Áron** a keresztség szentségében részesült.

Június 2-án, tizenhatodik alkalommal elevenítették fel **Tata-Újhegyben** a Szent Orbán-napi népszokást. Az ünnepség a szokásos formában zajlott. A nyugdíjas dalkör tagjai **Kun Imre** vezetésével körmeneti énekkel, a „**Boldogasszony Anyánk**” himnusszal, bortalokkal és versekkel készültek, jómagam az **Útmutatónk** június-havi igéje alapján áhitatot tartottam, majd áldást osztottam, **Dr. Varga András** újhegyi önkormányzati képviselő Szent Orbánról, és ereklényének történetéről beszélt. Az ünnepség idej különlegessége volt, hogy **Michl József** polgármester magával hozott egy **Szögyénből**, **Szovátáról** és **Magyarkanizsáról** érkezett testvérvárosi küldöttséget is.

Június 2-án az Almási úti temetőben el-kísértük utolsó útjára **Varga Elemér** (1952–2018) evangélikus testvérünket, miután porrá lett, ami porból vétetett.

Június 2-án kedves alkalomnak lehettem részese. **Hulin Zsolt** testvérünk 50. születésnapját ünnepelte a rokoni-baráti társaságával, melyet az ünnepelt kérésére áhitattal kezdtünk. A hálaadás alapját **Útmutatónk** június-havi igéje adta: „**A vendégszeretetről meg ne feledkezettetek, mert ezáltal egyesek – tudtukon kívül – angyalokat vendégeltek meg**”. Zsid 13,2

Június 7-én a templomkertben megtartottuk a Nikodémus Akadémia (NikA) 32. szemeszterének „piknikes” záróalkalmát. A szokásosan jó hangulatú visszatekintő-értékelő félévzárás elcsendesedéssel kezdődött, az áhitat alapigéje a Jel 3,1b-2a volt: „*Tudok cselekedeteidről, hogy az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy. Ébredj fel, és erősítsd meg a többieket!*” NikA-s testvérek ajándékkal is kedveskedtek a lelkésznek és kántorának... amit itt is köszönünk!

Ezen a napsütéses délutánon nyújtotta át a **Tanczer-házaspár (Emőke és Feri)** gyülekezetünknek azt az ajándékát, ami ezennél szöszékünket díszíti. Az ÚR Isten tegye áldottá az adakozókat és a gyülekezetet!

Június 10-én **Wéber Lenke Anikó** kistestvérünk – **Wéber Antal** és **Németh Anikó** Tünde gyermeke – a keresztség szentségében részesült. Az áldó ige Mt 6,21 volt: „*Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is.*”

Június 12-én az **Almási-úti temetőben** végső nyughelyére helyeztük **Zillich Gizella sz. Ernst Gizella Mária** evangélikus testvérünket. „*Boldogok, akik az Úrban hűnytak el!*”

Június 13-án a **Tatai Református Gimnáziumban** hit- és erkölcs tantervből a tanulók tanévzáró szóbeli vizsgát tettek. (Kép: **Veres József** – komáromi evangélikus lelkész, vizsgabizottsági elnök és **Milán Izabella** – 10.B osztályos evang. tanuló, felkészülése közben.)

Június 24-én **Somossy Bianka** és **Somossy Boglárka** kistestvéreink a keresztség szentségében részesültek.

Június 29-én **Veszprémi Gábor (ev.)** és **Hegedűs Annamária (r.kat.)** testvéreink egyházközösségünkben Isten előtt házasságot kötöttek. Isten gazdag áldása kísérik őket közös életútjukon!

Kedves Testvéreim!

Vannak olyan kiemelt időszakok életünkben, amikor különösen fontos rendezni a prioritásainkat. Legyen szó akár pihenésről, munkáról, kapcsolatokról vagy önmagunkról.

Most én is egy ilyen szakaszhoz értem, amelybe belépve keresem az „élet-egyensúlyt” és ezért újrendezek, értékelek és „átkeretezek”, döntéseket hozok, melyek reményem szerint mindannyiunk lelki épülését szolgálják családban és gyülekezetben egyaránt.

A Lutherrozsza szerkesztése nyáron sem szünetel, de legközelebb csak szeptember elején „jelenünk meg”.

Mindenkinek tartalmas időtöltést, jó pihenést és hálaadó istenes csendes-perceket kívánok, melyhez remélem a Lutherrozsza nyári száma némi segítséget ad!

A finnországi – Joensuu-Pielisensuu – testvérgyülekezetünktől a nyári, fehér éjszakák beálltával, kedves köszöntő levél érkezett Tina Reinikainen igazgató lelkésztől, melynek mellékleteként a különböző munkaágak vezetői beszámolnak aktuális feladataikról, munkájukról.

Levél északi testvéreinktől...

Foto: M. Raitavuo

Kedves tatai Barátaink!

A hosszú tél végre véget ért! Majdnem egy hét alatt felszabadult a föld a "tavasznyári" meleg és szél hatására a súlyos és szokatlanul vastag hótakarótól. A tavaszi napsütés a kedélyállapotnak is jót tett. A meleg és a természet szépsége a Teremtő ajándékai. Igazából csoda ez, amit újra és újra megélhetünk. A kegyelem érintése és az élet megújulása szükséges ahhoz, hogy előre tudjunk lépni, hogy tovább tudjunk haladni. Amit a tél és a mindennapok megviseltek, annak képesnek kell válni a megújulásra. Már húsvétkor arról énekeltünk, hogy Jézusból tiszta levegő – a kegyelem Szentlelke – árad.

A Szentlelke frissítő jelenlétét kívánom Nektek, kedves testvérgyülekezeti Barátaink! Áradjon Belőle életetekbe a vigasztalása, a bátorság és a tavasz öröme. A kegyelem lelke arra hív minket, hogy megálljunk, csodálattal tekintsünk körbe, és megpihenjünk. És a maga idejében újra elvezet minket egymáshoz, hogy az élet ajándékát megosszuk egymással, hogy az újratalálkozás örömét élvezzük és felfrissüljünk általa.

Tiina Reinikainen

Pielisensuu-i Gyülekezet igazgató lelkésze

Foto: Minna Raitavuo

A gyermekmunka vezetője Pirjo Kuikka a közelmúltban nyugdíjba vonult és ennek a korszaknak az örömeit élvezi. A szolgálatot Riitta Mälkönen folytatja.

Tavasszal és a nyár elején újra eljön az ideje annak, hogy tavaszra és ősze új gyermekcsoportokat szervezzünk. Hét gyermekgondozónk van, akik majdnem száz gyermekkel dolgoznak a napközbeni, délutáni és családi csoportokban. Ebben a városi óvodákkal is kicsit együttműködünk. Ebben az együttműködésben új utakat kell megtalálnunk, mert már nem szabad, illetve nem tudunk nyíltan vallási üzenettel

fellépni és megnyilatkozni. Az üzenetünket világi nyelven, világnézetiileg függetlenül kell megfogalmaznunk. A jelenlévőket objektíven, tárgyilagosan, részrehajlás nélkül kell figyelembe vennünk, és nem tarthatunk áhitatot azoknak, akikkel találkozunk. Ez a változás egy „kis” kihívást jelent, de talán új igazgyöngyök felfedezését is lehetővé teszi a számunkra!

Riitta Mälkönen

A korai nevelés vezetője a Pielisensuu-i Gyülekezetben

Foto: Minna Raitavuo

Adiakóniai munkában az élet sokszínűségét kell közösen megcsodálnunk és erről együtt gondolkodnunk. Idén tavasszal különösen azoknak örültünk, akik különböző módon a csoportjainkon és szolgálati feladatainkon keresztül megtalálták a gyülekezettel a kapcsolatot. Úgy gondoljuk, hogy mindannyian együtt Isten áramlatában úszunk és Isten jelenléte körbevesz bennünket. "Tegyen készsége titeket minden

jóra, akaratának teljesítésére; és munkálja hennünk azt, ami kedves öelotte Jézus Krisztus által, akinek dicsőség örökkön-örökké. Ámen." Zsidók 13:21

Saila Musikka, Merja Tuononen, Jenni Kolehmainen

diakónusok a Pielisensuu-i gyülekezetben

2018 eleje óta a missziói szolgálatot a missziói titkárral, Arja Ryyänen-nel együtt végzem. Keresztelői oktatást és Al-Massira-hitoktatást* is folytattunk a bevándorlók között, hogy elérjük a muszlimokat. Missziói vásárokat is rendeztünk, és érdekes vendégeink voltak, akik a missziói munkáról beszéltek. Május 26-án a Kuopio-ban rendezett missziói ünnepet látogattuk meg. Szeretnénk szorgalmasan teljesíteni a jézusi parancsot: "Jézus hozzájuk lépett, és így szólt: Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjete el tehát, tegyete tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig." Máté 28, 18-20

Isten áldását kívánom életetekre!

Timo-Iikka Antikainen

Pielisensuu-i gyülekezet lelkésze

*Al Massira jelentése arabul "utazás". Ez egy speciális, a hitről alapvető ismereteket közvetítő kurzus, ami kifejezetten a közel-keleti és az észak-afrikai kulturális háttérrel rendelkezőket szólítja meg.

Foto: Minna Raitavuo

Sok szeretettel köszöntök MINDEN ISMERŐST ott Tatán! Legyen nagyon szép és felüdítő nyaratok! Barátotok és e levél német nyelvre fordítója: Harry Lammi

német nyelvből fordította: Frankó Dóra

Foto: Minna Raitavuo

Evangélikus konfirmáció

Az evangélikus egyházban a konfirmáció az *intenzív hittanoktatás végét jelenti*, amely után az egyén teljes jogú tagként kapcsolódik be a gyülekezet istentiszteleti közösségébe. Bár *Luther Márton* mindkét szentség kapcsán hangsúlyozta azok helyes megértéséhez és vételéhez szükséges felkészültség fontosságát, mégsem alakított ki egy egységes képzési és konfirmációs gyakorlatot.

Ennek következtében a világ evangélikus egyházaiban, sőt a magyarországi gyülekezeteken belül is számos, egymástól olykor jelentősen eltérő gyakorlattal találkozhatunk, de mindegyiknek központi eleme az ismeretátadás, a lutheránus identitás megerősödésének elősegítése, melyben mindig meghatározó a kapcsolópontokat nyújtó beszélgetések baráti jellege, a hittestvéri felelősség felébresztése, melynek keretét ad a nyitó vagy a záró közös imádság.

Posztmodern

és/vagy posztkritikai

Beszélgetés egy LMK-előadás kapcsán
Phd. Dr. Bácskai Károly adjunktussal,
mb. tanszékvezetővel

**Az igetanutmányozás nehéz munka...
A felületes bibliaolvasás gyakran vezet téves
következtetésekhez Isten akaratával kapcsolatban.
Éppen ezért döntő fontosságú bizonyos alapelvek
ismerete ahhoz, hogy megértsük a Szentírás adott
szakaszának valódi jelentését.
A bibliaértelmezés mai helyzetéről kérdeztem LMK-
ra meghívott előadónkat, Evangélikus Hittudományi
Egyetemünk újszövetséges teológus oktatóját.**

**Biblia-kutatás szempontjából pezsgő
tizenkilencedik-huszedik század után,
a harmadik évezred elején milyen
újdonságok, kutatási eredmények
születtek az újszövetségi
írásmagyarázat területén?**

Az az igazság, hogy nincs új lelet, kézirat, mely alapjaiban megváltoztatta volna az eddigi status quo-t. A Nestle ugyan megérte a 28. kritikai kiadást, de ez még nem végleges; jobb a 27-dik, tanulmányokban hivatkozásul, referencia-szövegnek ezt szokták megjelölni, nem az újabbat. Konszenzuson alapuló új irányzat a teológiában mostanság nem született. Próbálkozások ugyan vannak, de ezek egyelőre csak kutatói, szakértői fantáziából – ebben igen nagy a szabadság – indulnak ki. A teológusok a meglévőkhöz igazodnak és gyakorlatilag minden irányzat ugyanazon megértési igényből indul ki. Ezt az ágas-bogas sokféleséget – van persze más megközelítési mód is – én két nagy irányba sorolom.

Melyek ezek?

Az egyik a *posztmodern* bibliaértelmezés, a másik a *posztkritikai* bibliaértelmezés. A *posztmodern* irányzatnak olyan ikonikus alakjai vannak – többnyire kortársak, 70-80 évesek, s általában amerikaiak – mint *Marcus Borg*, *John Dominic Crossan*, *Robert W. Funk*, *Gerd Lüdemann*, *Eugen Drewermann* és *magyar viszonylatban ide sorolnám Jutta Hausmann*t is. Ebbe az irányzatba tartozik az a vonulat, mely a történeti Jézus-kutatását helyezi előtérbe, annak is egy olyan hermeneuti-

kai megvalósítását, mely vissza akar menni a zsidó Jézusig – gondolhatunk itt egy *Vermes Gézára* – aki munkáiban a zsidó Jézusra fókuszál, a zsidó történelem és teológia értelmezése szerint, ezzel megkérdőjelezve jónéhány alapvető keresztény tanításban. Ide sorolhatók azok az irányzatok is, melyeket *posztkolonialista*, *feminista* irányzatként tartanak számon. Ezeket általában jellemzi egy *akadémikus egyháziatlanság*, nehéz is lenne a MEE gyűlékezeteire erőltetni ezt a fajta bibliai megközelítést. Érdemes megjegyeznünk, hogy *Gáncs Tamás* testvérünk éppen egy ilyen *posztkolonialista* megközelítéssel kutatta *Mária Magdolnát*, s ezzel úttörő volt a doktori munkája, hiszen ilyen még nem volt Magyarországon.

A másik nagy irányzat a *posztkritikai* bibliaértelmezés. Ilyen ikonikus nevek jelzik, mint a *Mark Allan Powell* – Columbus-ban (Ohio állam) újszövetséget tanít –, de ide sorolnám az ismert *James Dunn*-t is, akinél *Cserhádi Márta* kolleganónk tanult, s nála doktorált – Angliában. Megemlíteném *Udo Schnelle*-t, mint megbízható német újszövetségest, de a markáns *posztkritikai* vonalat mégis a spanyolok adják, mint *José Antonio Pagola*, *Antonio Pinero*, *Jesus Peláez* vagy *Justo L. González*, akiknek műveit rögtön átfordítják angolra vagy eredetileg is angolul írják. Fontos megjegyezni, hogy a teológia nyelve mára egyértelműen az angol lett, ha meg is jelennek németül világszínvonalon tanulmányok, ezeket azonnal angolra fordítják. Az előbb említett spanyol

teológusok művei józan, jól olvasható, kritikai megközelítésű bibliaértelmezések. Meg kell itt említenem *Walter Kasper* és *Josef Ratzinger* bíborosokat. Ez utóbbit XVI. Benedek pápáként ismerjük, aki – ezt kevesen tudják – de kiváló rendszeres teológus és újszövetségi írásmagyarázó is. Egyszerűen, világosan szól és ír. Összefoglalóan azt tudom mondani a *posztkritikai* irányzat képviselőire, hogy „*egyházias hermeneutika*” jellemzi őket.

S hova sorolnánk minket, mai magyar lutheránus teológusokat?

Mi a nemzetközi teológiában nem képviselünk komoly súlyt – jóllehet néhány művet, kommentárt világszínvonalúnak tartok – de ezek történelmi múltunkból fakadóan csak nekünk magyaroknak jelentenek sokat, egy egészen más történeti háttérű országban, kontinensen ezek nem adják azt, amit nekünk nyújtani tudnak.

Az előbb említett két írásmagyarázati irányzatnak mi képezi az alapját?

Kezdjük akkor a *posztmodern*nel, melyet az egyértelműnek vett rögzített igazsággal szembeni gyanakvás jellemez. Szembemegy a modern racionalizmusá-

val, objektivitásával. Jó példa erre a *modernség*re az egyházunkban 1960-as évektől vezető szerepet kapott ún. *diakóniai teológia*. Ez nagyon modern volt az eladdigi ásatag kereszt-teológiával, *dicsőség-teológiával* szemben. Modernnek lenni azt jelentette, hogy nyitottak voltunk, sőt vagyunk – hiszen ez is napjainkig ható egyik irányzat – mindenféle párbeszédre, 'vastagon' mindent a történetkritika alapján magyarázunk, ismervé a *textuál-kritikát*, a *forma-kritikát*, a *redakciókritikát*, amit megköveteltek tőlünk keményen teológiai tanulmányaink alatt. Gyülekezeti írásmagyarázati gyakorlatunk tkp. hosszú időn át ezekre épült, s ha valaki nem volt „elég modern”, azaz nem írta bele cikkébe/tanulmányába, dolgozatába, hogy „diakóniai teológia”, akkor azt utólag, a megjelenés előtt még gondosan 'beszerkesztették'...hogyan legyen!

A posztmodern azt nyilvánítja ki, hogy „Na, ebből a szellemi fallanszterből elégünk van!”, csak ne legyen semmi kötelező (többségi!) értelmezés, „ami nekünk a szocialista-kommunista, „egykaptafára-gondolkodó” időből nagyon ismerős volt. A világ sokszínű, ezért sokféle értelmezés, individuális megközelítés lehetséges – ezt jelenti a poszt-modern! Egyébként is egy normák nélküli társadalomban élünk, melyben csak egy mindenki számára érvényes norma van – s ezt sajnos sokszor az egyházra is ki lehet vetíteni, s a posztmodern sem tud szabadulni ettől – ez pedig a pénz. Ez persze abnormális. Érthetően ez a teológusokat ingerli, válaszokat keresnek, hiszen benne élnek ők is ebben a világban.

A posztmodernnek – mely pluralista, eklektikus a hagyományos határokat feszegető, tulajdonképpen nem építő, inkább romboló, ahogy vesszük... – a lendülete érthető, hiszen vannak komoly eu-finanszírozások is ebben, s bár tapasztalhatóak a nagy látszatútközések, az eredmény vajmi kevés. Azt vallják, hogy a bibliai szöveg önmagában már nem hordozza azt az üzenetet, ami a ma emberének szól, hiába a kétszáz éve „kitermelt” sok-sok szöveg megközelítési tudományos módszer, melyek végül a teológia-tudományban is használatossá váltak. Ezért azt vallják, hogy a biblikus üzenet megfejtése az olvasóban van, azaz az a fontos, hogyan, miként olvassák a szöveget. Nőként (feminista teológia!), férfiként? Azaz *akként lesz értelme, amilyen kreativitással/olvasatban értelmezik a bibliai szöveget*. Senki nem lehet a privilegiált szövegértelmezés birtokában...

A hagyományos magyarázat médiumait úgy mint: *szószék*, *egyházi sajtó*, *biblikus-teológiai oktatás* stb. fel akarják váltani újabbakkal, *mint művészetek, film, digitális média*, „*okos*”-eszközök. Szükségesek ezek is, de nem tehetjük meg ezeket kizárólagosnak! Marginális jelenségeket gyűjtenek össze az olvasók életéből, s azok mentén magyarázzák a textust, így akarva megtörni az egyetemes

tendenciákat, azt igazolandó, hogy a szöveg végtelenül nyitott. Noha éppen a sokszínűséget hangsúlyozzák, ennek ellenére *nehezen tolerálnak más iskolákat és módszereket!* Nem ismerős ez nekünk valahonnan?... Sajnos ez a posztmodern irányzat olyan trendet képvisel, amelyből a Biblia szövegére és teológiai tartalmára vonatkozó őszinte érdeklődés hiányzik, s fontosabb számára a magyarázat folyamata, sőt a magyarázó maga! Hiányzik ebből az irányzathoz a teológiai-egzisztenciális döbbenet, megrendülés, az a bizonyos „metanója” vagyis a megtérés...

Mire következtethetünk mindebből?

Arra, hogy keresi magát a 21. század embere. Teológusként, tudósként is, módszertanilag is keresi, mert nincs semmilyen kényszer az előbb említetten (pénzen!) kívül.

Mi van a másik táborral?

Nos, a *fentiek kvázi ellenpontja a másik, a poszt-kritikai irányzat*. Olyan biblikus tudósok tartoznak ide, akik számára a szöveghez való visszatérés, azok elemzése minden tudományosságot megelőzve(!) áhitatot kelt és Istennel való (élő) közösséget jelent – *The reality of God* – az Istennek a valósága. Vallják, hogy minden bibliai kutatás tévútra kerül, ha erről az isteni jelenlétről, atmoszféráról megfeledkezünk. A bibliakutatás eddigi módszereit figyelembe véve a kihagyhatatlan lényegre (*ultimacy*) akar koncentrálni. Nem az ad lökést a szöveghez való visszatérésnek, amit az eddig megismert kritikai módszerek megtesznek, hanem amit kihagynak, amit elmulasztanak vagy elmulasztottak megtenni! Ezek a teológusok nagyra értékelik más korok „posztkritikus” szellemeit: *Origenészt*, *Augustinuszt*, *Kierkegaardot*, *Karl Barthot*, *Franz Rosenzweig*et stb.

A posztkritikusok *szövegközpontúak*, de nem gondolják, hogy egyetlen kulccsal minden mondanivaló vagy jelentés feltárható, megnyitható. Nem „szedik szét” a szöveget, mint a forma-kritika vagy az iro-

dalom-kritika, hanem a kánoni egységet veszi komolyan. Ezért a Bibliát úgy tekintik, mint alanyi jogon egy integráns, Krisztusra mutató szövegegység, amelyben a kicsiny kiegészíti a nagyot, a nagy a kicsit, az új, a más, a különböző színek és konnotációk kiegészítik egymást.

A posztkritikai értelmezés a bibliamagyarázatot *csapatmunkának*, közösségi feladatnak tekinti, nem pedig individuális, személyes kalandnak, afféle monológoknak. Számukra az egzegézis nem szöveg, nem egyszerűen a szöveg elemzése, hanem *Isten-tan*, az Istennel kapcsolatos tudomány. Az ilyen írásmagyarázó nyitott arra, hogy miközben ő elemzi a szöveget, aközben a szöveg eredeti szerzője vagyis az Isten is „elemezze őt”, azaz engedi, hogy személyesen megszólítsa, s így érte, s ne csak róla szóljon a szöveg annak társadalmi vagy humán értelmében. Amennyiben róla szól a szöveg, akkor azt teológiai értelemben teszi.

A posztkritikai értelmezés mindig hármas viszonyt feltételez: szöveg – elemzés (közösségben, mert a megértés nem velem kezdődik!) – Isten. Ha ezek közül egy is kiesik, nehéz megfejteni a szöveget.

Végezetül egy fontos kérdés: Ha valaki nem teológus, akkor hogyan olvassa a Bibliát?

*Pinchas Lapid*e mondja: „*A Bibliát vagy szószerint vesszük vagy komolyan*”. A ma embere nagyon biológiaiilag gondolkodik – karcsú akar lenni, fél a haláltól stb. – nem istenesen, azaz teológiaiilag, lelkiileg. Ha csak biológiaiilag gondolkodik valaki, akkor a Biblia üzeneteit ezoterikusan fogja értelmezni, s esetleg azt teszi meg legfőbb üzenetnek – amiről szól ugyan a Biblia »nemi kérdések, táplálkozás stb.« csak másképpen –, ami nem fő témája a Szentírásnak. A kereszténység tulajdonképpen az ember ösztönszerű lelki értelmezése mindenféle hókuszpókusz nélkül. Ha őszintén és komolyan, azaz természetesen olvassa valaki a Bibliát, akkor az ige „dolgozik benne” a Lélek által, megismereti magát Isten napról-napra egyre jobban, s ezáltal jobban megéri az ember önmagát, s helyét a világban.

Köszönöm, köszönjük összefoglaló tanításodat! Az Úristen áldjon Téged, tiedet, s munkátokat Egyetemünkön!

Sok szál köt Beledhez. Ott él és dolgozik gyerekkorom óta barátom **Antal tanár úr**; 25 éven át ott szolgált évfolyamtársam **Béres Laci**, Beledről került Tatára katolikus kollégám **Bálint atya**, sőt a tatali gyülekezetünkben is van beledi származású... A legerősebb szál mégis **Feleségemé**, hiszen apai nagyszülei Beleden éltek, a jóhírű „Zöldfa” vendéglő – »ma már csak« helyét – az idősebbek még számon tartják. Az apropót az alábbi beszélgetésre az adta, hogy majd két évtizeden át kolléganőm **Beledre került**, s odakerülése után **nem sokkal esperesnek is megválasztották.**

Mindennek alapja a hálaadás

Beszélgetés **Ihász Beatrixal**, a Soproni Egyházmegye esperes-lelkészével

Kezdjük a „legfrissebbel”! Hogyan lettél esperes?

Megválasztottak... Mint mindenben, ebben is Isten vezetését látom, de ott kell kezdenem, hogy *Komárom* volt az első szolgálati helyem. Ez egy kicsi gyülekezet, ahol 18 évet töltöttem el. Ezek után *Ördög Endre* igazgató lelkész úr hívott meg *Orosházára*, ahol minden előnyével és hátrányával megismerhettem egy nagy gyülekezet kihívásait. Fontos elindítója volt a mostani váltásomnak, hogy férjemmel szerettünk volna visszajönni a Dunántúlra – eredetileg győri vagyok, a rokonságom is itt él. Mivel örökbe fogadtunk egy 3 és fél éves kisfiút, *Domínikot* és vele lehetőségem volt kétszer fél évig anyasági szabadságra mennem, ezalatt érett meg bennünk a gondolat, hogy szívesen visszajönnénk *Dunántúlra*, hiszen a család közelsége is számos gyakorlati előnnyel járna. Ezután jelentkeztünk a püspöknél, később az esperesnél. Beledkerülésem különleges útnak mondható, hiszen az elődeim *Blatniczky János* és a felesége *Júlia* mint lelkészpár Budapestre kaptak meghívást. Így a beledi gyülekezet a megürült lelkészi állására lelkészt keresett.

Ekkor még a jövőm/jövők más irányba látszott alakulni. Folyamatban volt, hogy *Medgyesegyházra* kerüljek – *Kondor Péter* esperes úr is szerette volna ezt és meg is tette ehhez a szükséges lépéseket –, de

eközben ért minket a hír hogy a beledi állás megürült. A medgyesegyházi jövőkép számunkra is igen kedvező lett volna, hiszen férjem *Jóska* továbbra is a *Liszt Ferenc Művészeti Iskola* igazgatójaként *Orosházán* dolgozhatott volna.

Közben a *Blatniczky*-házaspár *Pesterzsébetre* került, s így a hirtelen megürült beledi lelkészi állást *Szemerei* püspök úr figyelmünkbe ajánlotta. A soktényezős együttállás miatt, hamar „igent mondtunk a jóra”, mert az is nemsokára kiderült, jól döntöttünk.

Beledre már esperesként kerültél?

Természetesen nem, azért tartani kellett a sorrendet; először lelkésznek választottak meg és csak később esperesnek. Valójában én helyettes lelkészként kerültem oda, ehhez magam is ragaszkodtam, mert jó egy gyülekezetet először megismerni, megbarátkozni a lehetőségekkel, a munkatempótól kezdődően az elvárásrendszeren át a kommunikációs lehetőségekig, hiszen nem mindegy, hogy a lelkész mennyire képes személyiségéből fakadóan belehelyezkedni, megérteni a rájuk bízott problémáit, nehézségeit, s hogyan tudja

kezelni az esetleges konfliktusokat, hogyan tud reagálni a pozitív és a negatív kritikákra. Alapos ember-egzegzés nélkül ugyanis jóval kevesebb eszköz áll rendelkezésére a lelkésznek. Vallom, hogy miután a lelkész megismerte a lehetőségeket s az igényeket és a gyülekezet is megismerte leendő pásztorát, ezután ildomos meghozni a döntést, hogy elvállalja-e a parókus lelkészi állást vagy sem, hiszen a hosszútávú együttműködés csak így lehet eredményes.

Hála Istennek a belediek és köztem hamar felébredt a kölcsönös a szimpátia. Már első találkozásunkkor is nyílt, őszinte tekintetű emberekkel találkoztunk és nagyon megszerettem őket – talán mondha-

tom, hiszen úgy tűnik – ők is engem. Egy évre szólt volna a helyettes lelkészi szolgálat, de ők ezt a kapcsolatot szerették volna minél hamarabb megerősíteni és meghívtak parókus lelkésznek, így pár hónap múlva már el is indították a lelkészválasztási procedúrát. Március 17-én

be is iktattak a parókusi lelkészi szolgálatomba.

Ebben az időben már folyamatban voltak az egyházunkban szokásos hatvévenkénti tisztújító választások, s egyházmegyéinkben az is köztudott volt, hogy

Mesterházy Balázs esperes és felesége misszióba készülnek »Indiába«, így a soproni egyházmegyében esperest is „kerestek”. Egyházi törvényeink taxatív meg határozzák a hivatal betöltéshez szükséges követelményeket, de olyan egyházmegyében szolgáló lelkész, aki el is fogadta volna a jelöltséget nem volt. Így már novemberben megkerestek, hogy vállaljam el – az egyházban nagyon fontos a folytonosság – a jelöltséget. Ezen meglepődtem, de még jobban férjem lelkesítő szavain és bátorító támogatásán... Azért igyekeztem neki kifejtetni, hogy ez nem csak mekkora felelősség és egyházpolitikai bölcsességet is kíván, de mindezeket túl sok adminisztrációs-, és reprezentációs kötelezettséggel jár együtt, melyekhez sok idő és energia szükségeseltetik... Végül ígent mondtam.

Nagy „toronyépítő” döntések előtt az ember mindig visszatekint. Ha visszanezél eddigi szolgálatodra, mi volt az, ami számodra örömet illetve nehézséget okozott a kicsi és a nagy gyülekezetben?

A kicsi gyülekezetben – Komáromból 18 évi szolgálattal után kerültem Orosházára – kevesebb emberrel kerülünk kapcsolatba, de ezek sokkal mélyebbek, hiszen jobban ismerjük egymást, jobban elfogadják, hogy a lelkész is „emberből” van. Erre igen jó keretet és lehetőséget adott a komáromi kis gyülekezetben az énekkar megszervezése egy évvel az odaérkezésem után. Ennek ötlete ráadásul nem is tőlem, hanem a gyülekezeti tagoktól indult ki, s a gyülekezetépítés tulajdonképpen ennek mentén bontakozott ki. Sok helyre eljutotunk, a gyülekezet gyarapodott nem csak élményekben, de gazdagodott úgy kapcsolatokban, mint lelkiélemben is, mindazonáltal még létszámban is.

Ami nehézség a kicsi gyülekezetben, az maga a szórvány-helyzet. Nem az a baj, hogy kevesen vannak, hanem az, hogy

távol vannak egymástól és a hívekhez való eljutás komoly logisztikai erőforrást igényel. Ha visszagondolok erre az időre, bizony sok volt a szolgálati helyem! 5 éven keresztül Szőny, Ács, Bábolna szórványok mellé megkaptam még Bőny-t és Bana-t is szolgálati területként úgy, hogy 1995 től Észak-Komáromban prédikáltam, kereszteltem, eskettem, temettem.

Átélttem nem egyszer azt is, milyen nehéz megszervezni egy kis gyülekezetben, hogy a meghirdetett alkalomra sokan jöjjenek el, hiszen az a jó, ha meghívunk egy vendég-előadót, megszervezünk egy evangélizációs sorozatot, akkor minél többen legyenek ott. Ezzel szemben könnyebbség és biztonságot adó egy nagy vagy nagyobb gyülekezetben, hogy bármilyen alkalomról is legyen szó, arra minimum 25-30 ember biztosan eljön.

Nagy örömet adott nekem a nagy orosházi gyülekezetben, hogy a *Semmelweis Egyetemen* szerzett ismereteimet – a mentálhigiénés szakember képzést végeztem el – kamatoztatni tudtam nem csak egyéni beszélgetésben, de csoportos alkalmakon is. Szeretek csoportban dolgozni, így indítottam önismereti csoportokat, külön nőknek, de indítottam gyász-csoportot is. Ezeknek mindig szép eredménye volt, a résztvevők előrelépést tapasztaltak, s azon túl, hogy magam is sokat kaptam ezekből, jó lehetőséget biztosított számomra, hogy így is kipróbálhassam magamat.

Nagy gyülekezet – több lelkéssel... ez mekkora teher?

Azt gondolom, hogy súrlódások lehetnek, de ez nem törvényszerű. Van, aki karakteréből fakadóan különösebb gond nélkül tud csapatban dolgozni, van azonban olyan is, akinek ezt tanulnia kell...

A nagy gyülekezet legnagyobb kihívása talán az, hogy a lelkész mindig százszázalékosan „bevethető/hadrakész” lelkésznek hiszik, s a lelkész nem mutathatja ki azt, hogy ő is csak ember. Ez a „nagygyülekezeti” – ahol esperesek, püspökök is rendszeresen prédikálnak – elvárás eléggé megterheli a gyülekezetben dolgozó lelkészeket. Perfekt lelkész-kép mindig volt és van, de perfekt lelkész nem létezik!

Ami megterhelő a nagy gyülekezetben, az az alkalmak sokasága és a szerteágazottságuk. Volt olyan hetem – Orosházán hetesbeosztásban dolgoztunk –, amikor 14 különböző alkalmat kellett tartanom, különböző igékkel, különböző korosztálynak és különböző mélységben és fogadó-szintekkel... Mindegyikben perfekt lenni egyszerűen nem tud az ember, s megvallo-om őszintén, én szívem mélyén nem is akartam az illetén elvárásnak megfelelni. A mindenáronvaló megfelelés torzítja az embert...

Az orosházi „nagy-gyülekezetben” megélhettem végre azt is, hogy csak azzal kellett foglalkoznom, amit, s amiért tanultam. Hála Istennek, szinte majd-minden adminisztrációt professzionálisan elvégeztet a hivatali apparátus.

Most, hogy már nem csak gyülekezeti szinten kell döntéseket hoznod, de egyházmegyei szinten is felelősséget vállaltál, vessünk egy pillantást a jövőbe! Mit látsz az egyházunkban sürgető feladatként?

A jövő nem csak az egyháznak, mindenkinek nagy kihívás. Az erre adott válaszkeresésben komoly akadály, hogy a korszellem szinte beleneveli az embereket a nemegyszer szemérmetlen mértékű és intenzitású panaszokba, kesergésbe. Persze, szükség van elégedetlenségünk megfogalmazására, kimondására, de amire én a hangsúlyt helyezem esperesként is, az a megoldásra való törekvés, ennek pedig az első lépése – amit magam is gyakorlok –, hogy észreveszem a jót magam körül, mindazt az áldást, amit kaptam, kaptunk az ÚR Istentől.

Ha elmulasztjuk a hálaadást, úgy családban, gyülekezetben és magasabb egyházi szinten is, akkor elfelejtettük, hogy miért is vagyunk mi tulajdonképpen Egyház? Elsősorban azért, hogy hálásak legyünk! Az őszinte hálaadás szimpátiát vált ki, ami által nem csak vonzóvá válik a gyülekezeti élet, a közösségi célokért való együttműködés, de magasabb szintre jutunk Istennel való kapcsolatunkban is.

Prédikációnk elsődleges homiletikai célja, hogy hálaadásra buzdítson, hiszen ilyenkor, s ebben kapunk erőt, biztatást feladataink elvégzésére. Eközben nem csak új minőségben éljük meg Istentől kapott elhívásunkat, de tartalmat nyernek a szavak: *áldás, kegyelem...*

Köszönöm a Lutherrózsa olvasói nevében, hogy megosztottad gondolataidat, kísérje áldás lelkészi, esperesi szolgálatodat, s ígérd meg, hogy a beszélgetést folytatjuk!

Ígérem... (mosolyog) és köszönöm én is!

„A pillanatok
itt vannak
körülöttünk...”

Beszélgetés *Mórotz Márta tanítónővel*
a természetfotózás szépségeiről

Mindig is fényképeztél?

Inkább úgy mondanám, hogy gyerekkorom óta szerettem volna fényképezni. Az első próbálkozásaim Pajtás géppel voltak, kevés sikerrel. Az anyagi helyzetünk nem tette lehetővé jó minőségű gép vételét. Volt egy nagybácsim komoly masinával. Látogatásai alkalmával csinált rólunk képeket. Élmény volt. Később egyik testvérem képzőművész lett. Az ő körei révén ismerkedtem meg a fotóművészettel. Így legyintett meg a fotózás szele. Ehhez még kellett a természet iránti imádatom, jó gép és több szabad idő.

Mikor készítetted az első fotódat?

Már felnőttként Németországban tudtunk venni jó áron egy Fuji filmes gépet. Akkor még az utazási élményeket, családi eseményeket örökítettem meg. Később egyik karácsonyra kaptam az első digitális gépemet. Megtapasztaltam, mire képes,

egyre nőtt bennem a vágy a nagyobb teljesítményűre. Gyűjtöttem a pénzt. Idővel tudtam venni egy 40x-es optikáját, ami már távolabbra és jobban lát, mint a szemem, és bizonyos szintű makrózásra is képes. Ahogy láttam a jobb eredményt, egyre jobban magával ragadott a fotózás. Megtanított a tudatosabb szemlélődésre, látásra. Olyan részleteket mutatott meg, amit a mindennapokban nem látunk. Egy virág, egy apró vagy nagyobb lény milyen csodálatos alkotása a Teremtőnek.

Mi indított a természetfotózás felé?

Kisgyermekként a természet lágy ölén cseperedtem a beledi faluvégén. Tücskök, bogarak, virágok között nődögéltem. A mező felett pacsirták daloltak, a szántáskor varjak hada káromgott, a házaknál fecskék csiviteltek, az iskola mellett gólya fészkelte. Gondolom, mindehhez kaptam Istentől azt a talentumot, hogy mindezt csodálni tudtam már akkor is. Láttam, milyen csodálatos a világ. Színek, fények, formák, hangok. Tanítványaimat is gyakran vittem ki a természetbe míg tanítottam. Nyugdíjasan merültem bele a fotózásba. A Facebookon meg tudom mutatni másoknak is, úgy érzem, ezzel is tanítok. Látni tanítok. Vannak folyamatos követőim. Várják a képeimet.

Mit jelent Neked a megörökített pillanat?

Ha sikerül elkapnom a pillanatot, a jelenséget, önfeledten boldog leszek. Sikerélmény, esztétikai élmény, teljes kapcsolódás. Úgy érzem, eggyé válok a természettel. Elmúlik minden bajom, bánatom. A természet isteni ajándék az embernek. Vigyáznunk kell rá! Harmóniában élni vele! Jobbak leszünk általa.

Egy-egy képre lehet készülni, de a fotózás valóban gyakran a pillanat megörökítése. A pillanatok itt vannak körülöttünk, csak meg kell látni, időben reagálni, mert elillanhat, elrepülhet, elfut-

hat. Emiatt lehet bosszankodni, de nem érdemes, mert ha egy csodát elszalasztok, akkor sem megyek haza üres géppel, üres szívvel. Kapok helyette más ajándékot, csodát. A természet nem fukarkodik.

Hol jelentek meg a fotóid? Mi volt életed legsikerültebb felvétele?

Mint már említettem, a facebook-os saját oldalamon és a facebook természetfotós-oldalain osztom meg valós és virtuális természetfotós ismerőseimmel. Az iskolai kiállításom is így jött létre. A facen látta a volt igazgató helyettesem a felvételeimet, és ő kért fel rá a *Madarak és fák napjára*.

Az Élet és Tudomány fotogalériájába szoktam beküldeni néha képeket. Kétségtelen a dolog. Vagy beválogatják a megjelenítésre, vagy nem. A könyvtárunkban tárolják a pillanatnyilag nem közölteket, és fennáll az esélye egy későbbi megjelenítésre. A kedvenc témám a vízimadarak. Tata bővelkedik bennük. Egyik legsikeresebb az Öreg-tavon telelő vadlibák kihúzásáról készült a várról a háttérben. Ebből címlapfotó lett az ÉT egyik téli számában. Ezért többször is kimentem a tóhoz. Ki kellett várni a felröppenésüket, és ehhez még meg kellett találni a megfelelő helyet,

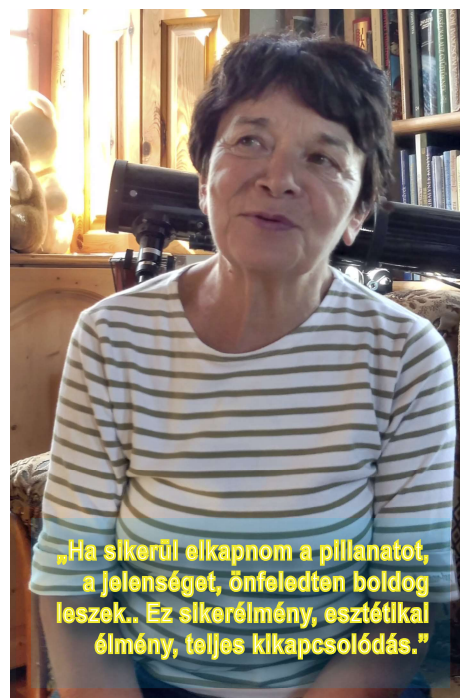

hogy a vár is benne legyen jól látható háttérként.

Hogy melyik a legsikerültebb képem? Relatív. Szakmailag tudom, hogy nem tökéletesek, jobb gép kellene hozzájuk. Igyekszem megkomponálni, ha van rá lehetőség. Nekem vannak nagyon kedvesek, lírai hangulatúak, vannak amelyekhez váratlan kalandok, találkozások fűződnek.

A facebook-os lájkolásokon is tudom viszonyítani, mérni a hatást. Van egy virtuális ismerősöm, aki néha egy-egy lírai hangulatúhoz ír négyesrost. Erre büszke vagyok. Megtapasztaltam azt, hogy a ter-

„Ha sikerül elkapnom a pillanatot, a jelenséget, önfeledten boldog leszek.. Ez sikerélmény, esztétikai élmény, teljes kikapcsolódás.”

mészetfotósok békés, segítőkész emberek. Nem irigykednek, sőt örülnek a társaik sikerének. Sok ismerettel lettem gazdagabb. Állatok, növények neveit tanultam meg, életmódját, viselkedését ismertem meg.

Milyen terveld vannak?

Inkább vágyaim vannak. Több teljesült, de vannak amelyeket végtelen sokszor jó újra és újra átélni. Szeretném, ha Isten adna még éveket egészségben, hogy bírjak kijárni Tata környékén a kedvenc helyeimre. Persze vannak vágyott távolabbi élőhelyek, ahova szeretnék eljutni. Sikerült vennem egy nagyobb teljesítményű gépet. Szeretnék segítséget kapni a használatának megtanulásához. Remélem, hiszem, hogy megkapom a segítséget mindehhez. Hálás vagyok mindezért, és köszönöm ezt az isteni ajándékot.

Köszönjük, hogy megosztottad magad velünk! Várjuk a folytatást!

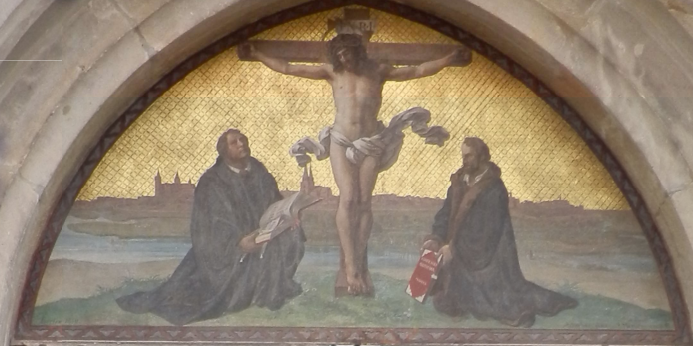
„ha egy csodát elszalasztok, akkor sem megyek haza üres géppel, üres szívvel. Kapok helyette más ajándékot, csodát. A természet nem fukarkodik.”

Luther nyomában

egy nem mindennapi konfirmációi ajándékról

Egy család életében nagy ünnep a konfirmáció, hiszen az ünnepélyes konfirmációi fogadalom után az első úrvacsoravétel különleges élmény a nagykorúság közbéire lépő gyermek számára. Régi kedves szokás, hogy e jeles napot a szülők, keresztszülők, nagyszülők, rokonok és barátok igyekezzenek ajándékokkal is emlékeztetesebbé tenni. Az idei évben legifjabb konfirmandusom **Beluzsár Péter** a „leglutheránusabb” ajándékot – *mi mást is kaphat az, akinek dédszülei evangélikus lelkészek voltak(!)* – kapta, amiről – ahogyan Peti ígérete – rövid beszámolót írt lapunknak.

FRIDERICVS · CVILELMVS · IV · REX · PORTA
W · OCTOBR · D · XXI · INDVLGENTIS · ROMANIS
REFORMATIONIS · SACRORVM · PRAESENTIAS
VAIVAS · EX · AERE · FIERI · ATQVE · ILLAS · THESE
IN · IVA · MARTINVS · LUTHERVS · A · DOM · MDXVII
IMPYGNANDIS · THESE · AFFRIT · LXXXV
INCENDIO · VASTATA · REFCIT · SIGNIS · EXORNAVIT
INSCRIBI · B · SSIT · A · DOM · MDCCCLXII

Konfirmációm alkalmából azt az ajándékot kaptam a nagyszüleimtől, hogy elmehetek velük egy körútra, aminek a Nagypapám a „*Luther nyomában*” címet adta.

Június 21-én 7 órakor indultunk el *Nyergesújfaluról*. A 7 órás út után megérkeztünk *Drezdába*, ahonnan csak másnap indultunk tovább *Wittenbergbe*. A szállásunk megkeresése előtt Drezdában megnéztük a híres *Frauenkirche*-t, amit miután leromboltak a II. világháborúban, csak 2005-ben építettek újra, egy részét az eredeti templom köveiből. Ezen kívül megnéztük a másik hatalmas evangélikus templomot, a *Kreuzkirche*-t, melynek a tornyába is felmentünk.

Másnap reggel fél 8-kor indultunk el Drezdából *Wittenbergbe*. Miután megérkeztünk a városba, ahol Luther az élete nagy részét töltötte, először a *Wittenbergi Vártemplom*ot néztük meg, és a 95 tétel kitűzésének helyszínét, ahol most egy rézből készült kapuba vannak a pontok beleöntve.

A Vártemplomban Luther sírját találjuk meg a szószék alatt.

Ezután a főtéren a Luther szobor alá kiraktuk azt a koszorút, amit a Nagymamám a konfirmációm emlékére készített és amit itthonról vittünk magunkkal.

Megnéztük azt a templomot (*Stadtkirche Wittenberg*), ahol Luther prédikált és lefénnyképeztük a szószéket is.

A sétát *Wittenbergben* az egyetemen fejeztük be, ahol Luther tanított.

Wittenberg után *Lutherstadt-Eislebenbe* utaztunk, ahol Luther született és ahol végül meghalt – a város nevében is viseli Luther nevét. Ott megnéztük *Luther szülőházát* és a templomot, ahol tanított, prédikált és házat, azon belül is a szobát, amelyben Luther meghalt.

Eislebenben aludtunk egyet, és reggel fél 8-kor elindultunk: a következő megállónk Wartburg vára volt, ahol Luther „György-lovagként” bujdosott a Katolikus Egyház haragja elől.

Ebben a várban fordította le Luther a Bibliát és itt jelent meg számára az ördög, akit egy tintatartóval dobott meg, és ezzel kergette el.

Wartburg vára nekem, mint esztergomi Szent Erzsébetes diáknak azért is érdekes, mert Árpád-házi Szent Erzsébet, II. András királyunk lánya ebben a várban töltötte gyermekkorát. Wartburg után visszaindultunk Drezdába, majd egy éjszakázás után Prágán keresztül értünk haza.

Három évvel ezelőtt a konfirmációja után a nagyszüleim a bátyámat is elvitték ugyanerre az útra. A bátyámtól tudom, hogy mivel ők még a reformáció ötszázadik évfordulója előtt voltak, így főleg Wittenbergben rengeteg épület látogathatatlan volt, köztük a Vártemplom is. Mi idén már a szép, felújított épületeket láttuk, és ezekbe mehettünk be.

Hálás vagyok a nagyszüleimnek ezért az élményért és a JóIstennek, hogy végig kísért ezen az úton.

Beluzsár Péter

D. Kovács Sándor (1869-1942)

Egyháztörténész, teológiai tanár, himnológus, költő, missziói lelkész és püspök volt egy személyben. Életét evangélikus egyháza és magyar népe szolgálatára adta. Egyháztörténeti, egyházzenei és irodalomtörténeti munkássága kiemelkedő jelentőségű. Gazdag életművét azért elevenítjük most fel, mert a tatatóvárosi evangélikusok, akik egyházjogilag korábban a Szendi Evangélikus Gyülekezethez tartoztak 1924-ben az ő indítványára váltak külön. Egyházközségünk vezetését – ekkor még egyetemi tanár és missziós lelkész – is ő látta el.

Ifjúkor - gimnáziumi és egyetemi évek

D. Kovács Sándor – evangélikus püspök, egyháztörténész, egyetemi tanár – 1869. május 30-án született a Fejér megyei Nagyvelegen Kovács János kiskgazda és Farkas Éva gyermekeként. Édesanyjának felmenői között két evangélikus esperes is találunk.

Középiskolai tanulmányait 1880 és 1884 között Győrött a kisközműiskolában jelesen végezte, majd 1884 és 1888 között a Soproni Evangélikus Líceumban tanult, ahol kitűnően érettségizett. Gimnáziumi éve alatt sokat nélkülözött, tanításból próbált jövedelemhez jutni. Irodalmi tehetsége már diákkorában is kitűnt. Aktív tagja volt az egykori dunántúli evangélikus költő-püspök, Kis János által 1790-ben alapított magyar diák-önképzőkörnek, a Soproni Magyar Társaságnak.

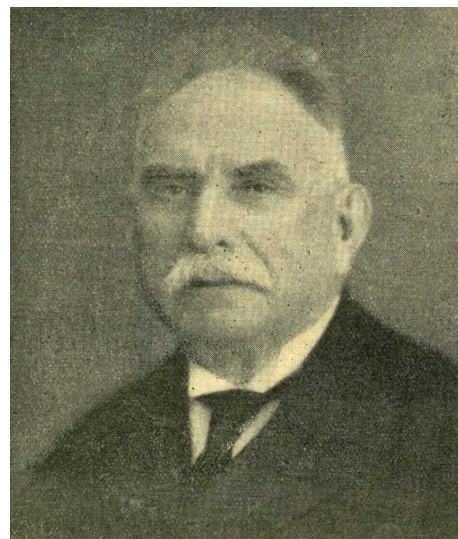
Ifjúkorától fogva érdeklődött a történelem iránt. Az 1887. június 11-én tartott évzáróünnepélyen Bethlen Gábor élete című tanulmányért kapott jutalomkönyvet a Soproni Magyar Társaságtól.

Teológiai tanulmányait Sopronban négy esztendőn át, 1888 és 1891 között végezte, majd egy évet a pozsonyi Egyetemes Teológiai Akadémián is töltött. Tanárai többek között Poszvék Sándor, Payr Sándor és Schneller István voltak. Egyetemi éve alatt, 1890-ben írta első nyomtatásban is megjelent tanulmányát *A soproni evangélikus lyceumi Magyar Társaság története* címmel. Tanulmányai mellett 1891-92-ben Kapuváron nevelőként dolgozott. Teológus hallgatóként újságszerkesztéssel is foglalkozott. Főmunkatársa, majd később vezetője is volt a *Moór és Vidéke* című hetilapnak, és a *Rábaköz*, a *Sopron*, a *Nyugatmagyarországi Híradó* című újságok, valamint a *Gondolat* és a *Törekvés* ifjúsági hírlapok hasábjain is jelentek meg cikkei. A teológus évek után, 1893. október 23-tól egy éven át a hallei, majd hazatérése után két évig a budapesti egyetemen tanult, közben ismételt nevelőként dolgozott Kapuváron.

Egyetemi tanár, egyháztörténész

Kovács Sándort 1894. szeptember 30-án avatta lelkésszé *theti Karsay Sándor*, a dunántúli egyházkerület püspöke, káplánéveit 1894 és 1896 között Felpécen töltötte. 1896-ban, 27 esztendősen a Pozsonyi Evangélikus Teológiai Akadémia egyháztörténet helyettes tanára lett. 1900-ban teológiai tanári vizsgát tett, ugyanebben az évben meg is házasodott, elvette az ismert budapesti műépítész *Kéler Napoleon* lányát, *Kéler Idát*, később négy gyermekük született. 1904-től rendkívüli, majd 1907-től rendes tanára, 1917-től igazgatója volt a pozsonyi teológiának. Igazgatói tisztségét 1919-ig töltötte be. Legjelentősebb intézkedése az volt, hogy létrehozta a *Evangélikus Teológusok Otthonát*, erre a célra nyolcvanezer aranykoronát gyűjtött. Ekkora szervezte a *Protestáns Esték* előadássorozatot, melynek anyagai később három kötetben jelentek meg és a mai vallásos esték elődeinek tekinthetők. 1908-ban a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi tagjává választották, 1917-ben a Debreceni Egyetem teológiai díszdoktorrá avatta. A vesztes háború utáni nehéz időkben Kovács Sándor rendületlenül védte az Akadémia függetlenségét, ezért a pozsonyi magyarság több vezetőjével együtt, az összeomlás után Morvaországba internáltak.

Trianon tragédiája legerősebben az evangélikus egyházat sújtotta. A felsőoktatási intézmények Sopron kivételével mind az új határokon kívül rekedtek. Az *Eperjesi Evangélikus Jogakadémiát* Miskolcra, a pozsonyi teológiát – ahol Kovács Sándor is tanított – átmenetileg Budapestre költöztették. Kovács Sándor Budapestre kerülve is folytatta a tanítást 4 éven keresztül. 1921-ben választották a *Luther-Társaság* főtítkárává, mely tisztségét 1937-ig töltötte be. 1923-ban – néhány év bizonytalankodás és próbálkozás után – *Horthy Miklós* kormányzó alapító levele a soproni Evangélikus Hittudomá-

nyi Kart a pécsi Erzsébet Tudományegyetem részeként egyetemi rangra emelte. Az intézmény tanárai Pozsonyból és Eperjerről átvett professzorok voltak, így nyert Kovács Sándor is rendes tanári kinevezést. Sopronban magyar protestáns egyháztörténetet és egyházjogot tanított.

Négy évtizedet töltött a tanári katedrán, egyháztörténet tanári munkásságát a történelmi realizmus felfogása jellemezte. Tanítványainak visszaemlékezései szerint tekintélyes testi alkata volt, torzonborz bajuszt viselt, arcán a vidámság és komorság jelei is látszódtak, hangja mély bariton volt. Tösgyökeres magyar beszéde, szólásai legendássá váltak az ifjú teológusok körében. Előadásai nyelviileg is megformáltak voltak. Az egyháztörténet tanítása során nem halmozott száraz számadatokat, inkább a nagy összefüggéseket akarta szuggesztív erővel megmutatni. Óráit jellemzően anekdotázással tűzdelte. Történetei érdekfeszítően tanulságosak voltak, egy-egy 17. századi ételreceptből az egész kor jellegét tudta kibontani.

Irodalmár, himnológus, költő

Kovács Sándor félszázados irodalmi működése során számos cikk, egyháztörténeti tanulmány és ének született. Hadd említsek példaként néhányat: *Hálaadás törvénye a keresztyénség történetében* (1929), *Emlékezés Lutherre* (1933), *Luther szobra* (1938), *Madách történelemszemlélete* (1940)... stb. Indítója, szerkesztője vagy munkatársa volt számos egyházi lapnak: *Evangélikus Önálló*, *Evangélikus Családi Lap*, *Jó Pásztor*, *Ösvény*... stb.

1899-ben jelent meg *Keresztyén imádságos könyve* Balassagyarmaton. Hat részből áll. Ebben a kötetben XVII. és XVIII. századbeli jeles szerzők imádságai szerepelnek. Forrásai régi imádságos könyvek voltak. A régi imádságok mellett új versek és énekek is szerepelnek a könyvben, többek között *Torkos László*, *Győry Vilmos* és *Payr Sándor* tollából.

Kovács Sándor – saját elmondása szerint – egykori tanárai hatására teológushallgató kora óta foglalkozott énekirodalommal. Ennek szép terméke lett az 1901-ben, Balassagyarmaton megjelent *Kis Énekeskönyv*. Imádságos könyvéhez hasonlóan ezt is régi és új anyagból állította össze. A kötet 222 énekéből 32 Kovács Sándor saját éneke vagy fordítása. A régi korok szerzői között ott találjuk például *Balassi Bálintot, Rimay Jánost, Pécselyi Király Imrét, Petrőczy Kata Szidóniát és Kis Jánost*. Az új énekek szerzői többek között *Payr Sándor, Szász Károly és Sántha Károly* voltak. Kovács Sándor az énekeskönyvet elsősorban az ifjúságnak és a missziói központoknak, fiókegyházaknak szánta. Az énekek összeválogatása során fontos szempont volt, hogy a kötet iskolai használatra és irodalomtörténeti segédkönyvnek is alkalmas legyen, mintegy kiegészítve a tananyagot. Az énekeskönyv további három kiadást élt meg, és későbbi összeállítások számára iránymutatóvá vált.

Kovács Sándor énekszerzői és himnológiai munkásságának jelentőségét mi

sem mutatja jobban, hogy az 1982-es (ma is használatos) Evangélikus Énekeskönyvben nyolc saját énekét, két fordítását találjuk. Hadd idézzem Kovács Sándor gondolatait: „*Az egyházi ének egyházunknak legmaradandóbb, leghalhatatlanabb kincse. A nagy művészi dómokat egy földindulás romba döntheti, elpusztíthatja az idő, eltemetheti századok homokja; elpusztulhatnak iskolák, jogszabályok, alkotmányrendszerek, eltűnhetnek hitvallások, könyvtárak is. Az utolsó ember ajkán akkor is fakadhat hitszavak ének, mely a romok és viharok közt fel-felcsendül: »Erős vár a mi Istenünk!«*”

Missziói lelkész

Kovács Sándor élete derekán, az 1920-as években missziós szolgálattal és gyülekezetépítéssel foglalkozott. Missziós pontokat hozott létre, és közel kétszáz alkalommal tartott Istentiszteletet az ország különböző vidékein. Önkéntes missziói szolgálatának legjelentősebb területe az ekkor a *Dunáninnyi Egyházkerület*be tartozó *Fejér-Komáromi Egyházmegye* volt. Missziói lelkészként tevékenykedett Komáromban, Tatán és Esztergomban is.

A Komáromi Evangélikus egyházközösség 1922. április 9-én *Karcsay Miklós* vezetésével fiókegyházzá alakult. Ebben az esztendőben összesen négy Istentisztelet volt a városban, melyből kettőt Kovács Sándor tartott. *Karcsay Miklós* alispánhelyettes, főjegyző, a gyülekezet felügyelője 1923. április 21-i egyháztanácson jelentette be, hogy a lelkészi adminisztratív feladatok ellátásával megbízta Kovács Sándort, aki 1923. május 21-től 1925-ig szolgált a gyülekezetben.

1924-ben Szend községben tartott egyházmegyei közgyűlésen Kovács Sándor indítványára Tata-tóváros Szendtől elszakadva önálló egyházzá alakult. Ekkoriban az istentiszteleteket kezdetben a református templomban, majd később (hogy a hívek egymást jobban megismerjék) a tóvárosi állami iskolában tartották. Kovács Sándor két éven át, 1926-ig végezte lelkészi szolgálatát a tatai gyülekezetben.

Esztergomban az első evangélikus Istentiszteletet *Kovács Sándor* tartotta 1924-ben. Később felhatalmazást is kapott *Kiss István* dunáninnyi püspöktől, hogy fiókegyházat szervezzen. 1936. március 22-én püspökként ő szentelte fel a gyülekezet imatermét. Ekkor köszönték meg a gyülekezetért végzett szolgálatát. Ugyanebben az évben az ő közbenjárásával lett segédlelkész Esztergomban *Molnár Gyula*. 1941. december 7-én pedig felszentelte a gyülekezet templomát, s egyúttal beiktatta lelkészi szolgálatába Molnár Gyulát.

Püspök

1935 júliusában elhunyt dr. Kiss István, a Dunáninnyi Egyházkerület püspöke. Utódjára adott szavazatokat október 5-én bontották fel. Az egyházmegye gyülekezetei egyhangúan az akkor 66 éves, nyugdíjba vonult D. Kovács Sándort, a kerület főjegyzőjét választották püspöknek. A beiktató közgyűlést október 25-én, Balassagyarmaton tartották. D. Kovács Sándor püspöki szolgálatát 1942-ig végezte sámsónházai lelkészként. 1941-től a Luther-Társaság elnöki tisztségét is betöltötte. Budapesten hunyt el 1942. március 31-én. Halála után 1942. október 5-én Sopronban a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hit-tudományi Karának megnyitóünnepélyén *Dr. Súlyom Jenő* professzor tartott ünnepi beszédet a teológia egykori tanárára, D. Kovács Sándorra emlékezve.

Pákozdi Csaba
a Tatai Ref. Gim. 12. A
ev. hit. tanulója

Víz fakad a pusztaságban, és patakok erednek a pusztában. Ézs 35,6b

Ósi díszítőelemek egyike a fodrozódó víz, s benne a felismerés: a víz az étellel egyenlő. Így gyakorlatilag nem is létezett olyan kultúra, ahol a víznek ne tulajdonítottak volna valamilyen szakrális szerepet...

Furcsa világ a mienk. Régen a kutak közösek voltak, s aki nem vigyázott rá súlyos büntetést kapott. *Manapság a víz nem az összetartozás, s az élet jele, hanem árucikk.* Pedig a víz olyan, mint levegő: mindenkinek »ingyen« jár(na). Az egész teremtettségnek alkotta az Isten. Hogy mennyire pusztítja az ember *élete biztosítékát a vizet*, azt tapasztalhatjuk az állatok pusztulásában is. ENSZ-adatok szerint most is mintegy 200 fegyveres konfliktus/háború folyik a vízáért szerte a világban, hiszen mintegy másfél milliárd embernek nincs tiszta ivóvíze...

Ha az ember ennyire nem respektálja jövőjének zálogát, hogyan respektálná Azt, Aki adta, Teremtő Istenét?

Jézus az örök életre fakadó forrásvizet ajánlja mindazoknak, akik elfogadják azt. Ő maga az Életnek forrása. Táplál, éltet, növel s tisztít – nap mint nap. Aki még nem szomjazta az igazságot, aki még nem kívánta mindennél jobban lelkének tisztaságát, az nem is tudja megérteni milyen nagy ajándéka Istennek az Élő Víz...

Istenünk! Éltess minket Igéddel, hogy felismerjük igazságaidat, és aszerint éljünk embertársaink javára, magunk boldogulására, a Te dicsőségedre! Ámen

Az is Isten ajándéka, hogy az ember, eszik, és jól él fáradságos munkájából. Préd 3,13

Válságban van a világ. A gazdasági és szociális területek növekvő nehézségei csak kiemelik: a kialakult helyzetért az értékrend megbicsaklása a felelős. Hogyan jutottunk el ide? Bizonyos, hogy a 20. század a maga világégé-

seivel és lélek-gyötrelmeivel sokat rontott rajtunk. Az individuuum, az ego mindenhatóságába vetett hit nem vitt közelebb minket sem egymáshoz, sem konfliktusaink megoldáshoz. Cserébe viszont felborult a klasszikus, kisközöséget megtartó értékrend. A megbillent értékítéletű szülők vezette családokból kerültek és kerülnek ki ma is azok, akik a "célok" érdekében átgázolnak jó tradíciókon, emberen és örök istenadta törvényken egyaránt. Nekik nem számít milyen alantas az eszköz, mert a vágyott cél elérése, annak birtoklása majd úgyis „kárpótol mindenért” – gondolják. Közülük kerülnek ki a „hadd hulljon a férgese”-elv propagálói, ők a piacgazdaság igazságainak legnagyobb profétái, életük ritmusát a mammon profítja diktálja, számukra semmi sem szent, még a család sem. Hogyan is lenne, hiszen ők csak azt a mintát követik, amit magukkal hoztak a családjukból... számukra annak van értéke, amit közvetlen környezetük is „értéknek” tartott. Ha az volt az érték, amit a rozsdá megesz, s moly megemészt, hát akkor az volt az érték... és itt nem lehet határvonalat húzni vallások és világnézetek, földrészek, korok és nemek között.

Élvezeti világban felelősségről, küzdeletről beszélni különösen is próbás feladat. Akinek nincs családja, aki „szingliként” csak magának él, aki senkiért nem vállalt még feltétel nélküli felelősséget, az nehezen érti a szót: Élet. Létünk minőségét alapvetően nem az határozza meg, hogy mennyire tudunk fürödni az anyagvilág fényében, de tény, ahhoz hogy emberek maradhassunk, az Élet-nap fényére és melegére nekünk is szükségünk van. Az Élet tartalmát, igazi értékét mégis az adja, hogy van ki(k)ért küzdenem, van kiért fáradnom. Isten megváltoztathatatlanságában teremtettségbeli rendje az, hogy ami a legnagyobb érték, azért kell a legnagyobb áldozatot hozni!

Manapság a „jó élet” garanciáját nem a becsületes, kitartó munkában, hanem az ügyeskedésben, a szabályok kijátszásában, a valótlanságok valódiként való „eladásában” látják. A másokon való átgázolás a nagyobb autóért, a nagyobb házáért, a nagyobb hivatalért/befolyásért csak addig lehetséges, amíg meg nem hasonlik – Jézus után szabadon – egy ház, egy közösség, egy ország önmagával... A jól élni azt jelenti: fáradságos munkámmal (nem spekulációval, jóllehet az is izzadságos, de az nem munka!) megélem az alkotás áhítatos szépségét... Azaz: Istentől kapott erőmmel múlandó értéket állítok elő, hogy örömet szerezzek enyéimnek, akik azután köszönet-mosolyukkal az elmulthatatlan értékek világába vezetnek...

Uram! Te látod embervilágunkat, s mindannyiunk lelkét, benne a legmélyebb titkokat is. Könyörülj népeden, segíts meg! Ámen

Maga a békesség Ura adjon nektek mindig, minden körülmények között békességet. 2 Thessz 3,16

Abéke értékét akkor érezzük igazán, ha az nem honol életünk egyik szegletében sem. Az elcsendesedésnek, a békének a hiánya nem csak zaklatottá teszi az életünket, de még beteggé is válhatunk. Mivel a világot emberek alkotják, ezért az ember békétlensége kihat az egész teremtettségre. A nagy változások soha nem kívülről jönnek, hanem belülről fakadnak. A békét sem kívül kell keresni, hanem belül. Ha valaki mégis azt gondolja, hogy emberek ígéretei elhozhatják az ő saját életébe a békét – akkor, nos ezt már a Prédikátor is megírta –, nagyt fog csalódnia...

Békességünk egyedül az Istenben van. Isten, mint mindeneket – benne a mi cseppnyi életünket is – magába foglaló Óceán adja az értelmét egész létünknek. Ha lelkünket fagyott állapotából az élet melegébe helyezi, s abban feloldva sodródik ide-oda az élet nagy áramlataiban, akkor is csak Benne lelhetünk nyugalmat, sőt, ha lelkünk ellillan ebből a világból, örök békességet szintén csak Nála kaphatunk. Kereshetjük Istent egy egész életen át, s talán csak a végén látjuk be, Benne voltunk mindig is, mint csepp a tengerben.

Életünkben olyan nagy szükség van a békére, a nyugalomra, mint tudónknak a levegőre. Ahogyan a test oxigénhiányban rángatózik, békétlen életünk is kénytelen vibrálni, hogy felhívja figyelmünket: Állj meg végre! Kösd ki életed csónakját egy csendes öbölbe, javítsad ki, újítsd meg, mert csak ha felkészült a lelked is, akkor vagy képes a nagy hullámokon is átszelni... Van aki ezt a bölcsességet idejekorán a szívébe zárja, van aki „hajótörést” szenved, s csak Krisztus keresztfájába kapaszkodva jut el a partra, hogy okulva önfejűségén, új életet kezdhesen – mostmár az Istennel... Mire van tehát igazán szükségünk? Nem extrém élményekre, minél több izgalomra, hanem olyan békére, amiben Isten véghezviheti a növekedés csodáját...

Uram! Szívemet-lelkemet nyugtasd meg, hogy belássam életem hibáit, s vétkeim-mulasztásaimat Nálad letéve, békében élhessek, s dicsérhessem Szent Nevedet! Ámen

Nikodémus Akadémiánk 32. szemeszterének utolsó alkalmára igen sokat készültem. Háromévtized alatt felgyülemlett fotóimat napokig rendezgettem, hogy egy szűk órába szorítva valami keveset felvillantsak abból, mit is jelentett nekem az elmúlt harminc év? Az időkeret-vezérelte konok válogatás után a prezentációmhoz csak néhány tucatnyi „maradt meg a rostán”...

Emlékeim felidézésre, lelkipásztori felismeréseimre, tanulságaimra a szokásosnál is kevesebben voltak kíváncsiak, ami akár el is szomoríthatott volna, de a tényt rögtön „átkereteztem”, mert mindennek van egy másodlagos üzenete is: az igehirdetőnek soha nem „magát” kell szólnia, hanem azt az üzenetet, amit a Jólsten a szívére helyezett. Mindazonáltal szerettem volna, ha többen is át-, és újragondolhatják velem, s az én tapasztalásaimon keresztül is: Mi az Egyház lényege, milyen szerepet tölt be, s hogyan találhatja meg helyét miképpen szólaltathatja meg az evangéliumot ebben mostani, túlságosan gyorsan is változó, egyre bonyolódó világban?

Jürg Kleemann írja: „miközben a prédikátorok templomai egyre ürülnek, aközben a polcaik egyre inkább telnek meg homiletikai irodalommal.” Nem biztos, hogy e megállapítás második fele igaz, de az első része biztosan az. Templompadjaink egyre üresebbek és ez önvizsgálatra kell hogy indítsa minden teológust, igehirdetőt. De van ennek a kihívásnak egy még kegyetlenebb formája, ami minden igemagyarázót akár a depresszió felé is sodorhat: a *prédikáció visszhangtalansága*. Azt még csak-csak elhordozzuk – tehetünk-e mást(?) –, hogy a gyülekezet nem reprezentálja magát „általában elvárható módon”, de azt már nehezebb feldolgozni lelkészként, hogy jelen vannak ugyan, de az életvezetésük visszajelzéseiből egyértelműen látszik, hogy nem hat rájuk a prédikáció a kívánt mértékben.

Túlságosan egyszerű lenne a hívekre hárítani minden felelősséget, s legfőbb oknak megtenni a szekularizációt –, de az igazság az, hogy a vezetőn/lelkészen igen sok múlik! Egy családban is korlátozott a demokrácia – mert minden anyagi erőforrást nem lehet csak fagylaltra költeni –, biztosítani kell a család minden tagjának nem csak a holnap mindennapit, de a holnaputáni cél megvalósítása is fedezetet igényel. Ha egy családapa/családanya a mának él, akkor azt megsínyli az egész család, s tudni kell, hogy a mai jólét az a tegnapi és tegnapelőtti előregondolásnak a jó hozadéka.

A lelkész kezdeti kihívásai

Amikor a *vocatio interna* (belső elhívás) és a *vocatio externa* (külső elhívás) az életet alakító Isten különleges kegyelme folytán együttáll, s elhatározza az ifjú/leány, hogy

teológus, sőt talán még lelkész is lesz, akkor lelki szemei előtt még nem egy perfekt lelkész képe rajzolódik ki, még nem tudja, hogy ő maga hosszú évek múltán milyenné is fog válni, csak egyet tud: milyen lelkész, milyen igehirdető *nem akar* lenni!

Nyilvánvaló, hogy egy életével is példát mutató, személyiségével a keresztény életre szimpátiát ébresztő lelkész jó indítást adhat, s ifjú timóteusi lendületben olykor még azt is elhitegeti magával a lelkészi pályára készülő ember – csak magamról beszélek –, hogy egyszer majd példaképénél is jobban fog prédikálni.

A gyakorlatban, azaz a gyülekezeti élet mindennapjaiban azonban komoly elvárásokkal néz szembe a kezdő lelkész. Saját élettapasztalatai még nem teszik lehetővé, hogy letisztult gondolatokat, valóban működő megoldásokat, választási lehetőségeket adjon komoly életvezetési

krízisekben. Ilyenkor hemzsegnak a prédikációkban a bölcs idézetek, s a veretes teológiai igazságok, de sokszor csak az igehirdetői lelkesedés az, ami ténylegesen „átmegy” – s persze még elismerést is kap a fiatal pap „*Ma szépen beszélt, tiszteendő úr!*”... Kellő alázattal igyekeztem én is fogadni ezeket, bátorításnak – ami persze jól esett – vettem, s mindig feleztem/nehelydeltem a dicséretet.

Hiába tanították a Teológiai Akadémián (ma Evangélikus Egyetem), hogy „*Igyekez a legidősebb gyülekezeti tagodnál egy évvel idősebbnek lenni!*” – ez nem hozta el a remélt bölcsességet. Ilyenkor a (meg)hallgatás a legnagyobb lelkeszi szolgálat! Idősebb kollégámtól tanultam: „*Ne feledd, mit imádkozott Krisztus URunk elárultatásának éjszakáján a főpapi imádságában: 'Őrizd meg őket a gonosztól!' – azaz óvakodj az olyan válaszoktól, amelyek önmagukban is kérdések.*” Sajnos sok ilyen van.

„Mire készülsz most?”

Ismerős kérdés ez nekünk a Konfirmációs Káténkból... Amikor hosszú előkészület után végül belevetheti magát az ifjú pap az áhított szolgálatba, hamar ütközik a legnagyobb kihívással: „*Most mire is készülsz, mit várnak tőled?*” – Az adott helyzet, a „casus”, az „eset” átállást(!) igényel, mert más lélek-állapottal kell reggel a helyi TV-felvetelben a karácsonyi örömhírről beszélni, utána megállni a koporsó mellett, mert kedves gyülekezeti tagot kell eltemetni, s hittanórákra siteni és este bibliáórát tartani... s bár fejben tudja az ember, hogy egy-egy helyzethez lélekben „*be kell mosakodni!*” ill. „*ki kell belőle mosakodni!*”, ehhez azonban időre van szükség, amiből általában kevés van. Anno Gyökössy Endre beszélt a „bemosakodás-kimosakodás” rituáléjáról, azaz, hogy a szolgálatot a szolgálat érdekében tudni kell letenni, és hogy a másokért való szolgálatba maga a lelkipásztor is beleszámít.

A terminusok szorításában

Sokszor átéltem, hogy nem a szolgálat volt a valódi kihívás – mert az évek során szerzett rutin egyfajta biztonságot ad – hanem a szolgálat helyére való eljutás! Szolgálati autóm az elmúlt 30 évben sosem volt – így benzinpénzt sem igényel(het)tem hozzá soha – s azon túl, hogy segítő foglalkozása okán feleségemnek is szüksége volt az autóra, s ezért néha egyezkednünk kellett, hogy mi kapja a prioritást; sajnos volt időszak, amikor aktuális autónk nem állt teljesítőképességének a csúcán... izgalmak és stressz.

Ma már tudom, amit korábban elhanyagoltam, hogy a stressz elleni védekezésben a *prevenció nagyon fontos* (még!) a lelkész életében is! Ez egyrészt rendszeres pihenést, nyaralást jelent, de ide tartozna a napi legalább fél-/egy óra, amit a lelkésznek tanácsos lenne csak saját magára szánnia. Kizakadni a napi rutinból, kikapcsolódni, időt szakítani hobbira, sportra. (Utóbbi években fedeztem fel újra ifjúkorom futás-örömét –, bár csak korábban tettem

volna! Így megszélidített formában »kocogás« sokat jelent a testi-lelki rekreációmban!)

Sajnos mi lelkészek általában nem úgy megyünk szabadságra, hogy kikapcsoljuk a telefont és üzenetrögzítőt megadjuk, melyik lelkész helyettesít, hanem azt szoktuk mondani: „*ha gond van, akkor bennünket hívjanak!*”. A rendszeres szabadság hiánya a legnagyobb mulasztásom az elmúlt három évtizedemben, mellyel családomat is terheltem...

Magamat is bíztattam azzal, hogy „mindenre van erőm a Krisztusban”, de nincs mindenre időm(!), keresztényként bizony én is „csak emberből” vagyok! (Engem egy jóindulatú hasnyálmirigygyulladás párhetes kórházi kényszerpihenése döbentett rá erre.) A stressz-elleni védekezés – mint általában – a papok, lelkészek esetében is az evés, rosszabb esetben az ivás... a lejtőn való csúszás alig érezhető lassú lefelémozgással kezdődik, s a végén igen gyakran a klaszikus triásszal (pénz, ital, nők) való ütközéssel ér véget! Ez nemcsak a lelkésznek tragédia/sérülés, de az Egyháznak, a gyülekezeti közösségnek is. (Jézus határozottan felhívja a figyelmet a botránkozgatás súlyosságára – Mt 18,6!)

Ellentmondásnak tűnik...

...ha egy lelkésznek lelki problémái vannak. De ha ezek a lelki problémák tömegesen jelentkeznek, akkor már nem egyéni krízisekről kell beszélnünk, hanem közegyházi jelenségről!

Nem kell professzionális elemzőnek lenni ahhoz, hogy meglássuk: a kereszténység a jóléti világunkban általános térvésztesben van, lassú, de folyamatos a felmorzsolódása a gyülekezeteknek – annak ellenére, hogy egyre több gyereket érhetünk el az iskolai hitoktatáson keresztül... Óriási lélektani nyomás alatt vannak a lelkészek, akik ebben a sokszor tényleg kilátástalan történeti helyzetben a kereszténység aktuális krízisét saját krízisként élik át, sőt, szélsőséges esetben az aktív egyháztagnak számokkal jól mérhető fogyását az Ige igazságának megrendüléseként értelmezik.

Mi az Egyház?

Pontosabban: ki az egyház? Megtanultuk: „Az Egyház Jézus Krisztusban hívők közössége” – de az egyház fogalma alatt általában nem a hívőket értjük, hanem a *transzparensere, az egyházi személyekre, azaz a lelkészekre, papokra* gondolunk.

Ez nem véletlen. Az *egyház teológiai öntudatának a hordozója a lelkész(!)*, akinek az *opus proprium-a* (elsődleges munkája) mindenekelőtt az igehirdetésben nyilvánul meg. Sok-sok mindent csinál az egyház (amit a világ is csinál!), de van, amit csak az Egyház tud csinálni: *evangéliumot hirdetni*. Talán jobban tudnánk az ígét hirdetni, ha többször tudatosítanánk magunkban-magunknak (így a 500+1-dikben különösen is!): *evangélikus lelkésznek lenni ma mindenekelőtt, és meghatározó módon, egy félezer éves hagyományban való részvételt jelent!* Ez a részvétel objektív módon létrejön azzal, ha felme-

gyünk a szöszékre, s teljességgel független attól, hogy a lelkész szubjektíve tudatában van-e ennek a hagyománynak, vagy sem. *A lelkipásztori szolgálat – emberileg nézve – soha nem magánvállalkozás, hanem egy történeti folyamatban önmagát megvalósító hagyományközösség megnyilvánulása.* Ezért, ha a történelem úgy hozza, hogy a keresztény értékek megkopnak, sőt bomlásba fordul a kereszténység, ennek a folyamatnak – erre is tanít az egyháztörténet – a lelkész az áldozatává válhat. *Ez nyilvánvalóan egy nagyon komoly lélektani kihívás.* A nyugati kereszténység hanyatlása így kétségtelenül negatív lélektani hatással van a honi lelkészársadalomra is.

Majd a LÉM! Megoldja?

Mivel változatlanul nem vagyok 'fent' a frater-neten, így mentes vagyok a „*Lelkeszi Életpálya Modell*” körüli, régóta zajló, jobbító aktuál-viták érzelmi terhétől, de jónéhányan már megosztották velem a LÉM-mel kapcsolatos aggodalmaikat...

Soha nem felejttem el, amikor egy 15-20 évvel ezelőtti lelkész-találkozóiban beszélgetésben az egyik fiatal kollégám gyülekezeti munkájáról szóló beszámolóját így kezdte el: „*Megtaláltam a számításomat...*” Hmm... világlátásom szerint egy lelkész soha nem találhatja meg a „számítását”. Számolhat az Istennel, de nem számíthatja ki, mennyire érte meg vagy sem, hogy felvállalta a lelkészi életformát... Az Isten szolgálata ugyanis nem munkaszerződés-beli megállapodás *mellérendelt* felek között; Istennel nem lehet „paktumot” kötni, Ő szuverén hatalom, mi teremtmények pedig *alárendelt* viszonyban vagyunk/lehetünk Vele! A „szemet-szemért, fogat-fogért”-elv látszólag jól működik, még igazságosnak is tűnhet, de Jézus URunk egészen más példát adott követőinek: *adj többet, mint amit kapsz, szolgálj!*

Ez a mostani világ arra ösztönzi az embereket, hogy gátlástalanul, sőt pimasz módon vegyenek csak el többet a „közösből”, a természetből, az energiából, a javakból, mint amennyire szükségük van... Pazarlásukkal el is nyerik jutalmukat! De Jézus URunk figyelmeztet: Aki „megnyeri akár az egész világot is”, önmagát elveszti!

Végezetül a lelkészek megfáradásáról... Bizony el-, s megfáradunk, mert mindenütt ott vagyunk, de a mieinkkel – család, rokonság, barátok – a legkevesebb időt töltjük el, s ezek a kapcsolatok hosszú évek múltával „megkopnak”... Egy darabig még felhívunk, meghívunk, de amikor kiderül mit is mulasztottunk, akkor már hiába hívjuk őket, már nem vagyunk életük részei... Lendületvesztésünk teológiai átgondolatlanságunkból is fakad, mert elfelejtjük a Gondviselés alapigazságát: „*Ha Isten a történelem Ura, akkor talán köze van ahhoz is, ami az Ő egyházával történik a történelemben.*”

S, ha már az evangéliumban sem látjuk meg a pozitív válaszokat életünk nagy kérdéseire, akkor mint másokat vezető vakok először mi esünk gödörbe...

Egyházmegyei csendes-napon

Foto: Varga István

Május 21-én Bakonyzombathelyen jártunk. Gyülekezetünket az ezzel együtt tartott közgyűlésen hivatalból Molnár Piroska és Széles Anikó, valamint – lelkészünk szolgálata miatt – Szélesné Szabó Teodóra presbiter testvéreink képviselték.

Az idei Pünkösöd Hétfő-i csendes nap ünnepi közgyűléssel kezdődött 9 órakor az evangélikus templomban. A közgyűlés keretében – Scherman Gábor tatabányai lelkész úr elnökletével – megválasztottuk (18 egyházközség vezetői és hivatalos küldöttei) a Fejér-Komáromi Evangélikus Egyházmegye új tisztségviselőit. A választás eredményének kihirdetése után ünnepi istentisztelet keretében Szarka István esperes úr vezetésével beiktatták a 29 újonnan megválasztott tisztségviselőt. A hivatalos ceremónia végeztével – 11 óra után – átvonultunk a helyi tornacsarnokba. Itt Dr. Kőszeghi Miklós – az Evangélikus Hittudományi Egyetemünk tanára, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Ókortörténeti és Orientalisztikai Intézetének egyetemi docense – tartott előadást „Új kezdet” címmel. Az Ószövetségből, a babiloni fogságból hazatérő zsidók példáján keresztül mutatta be a társadalom és az emberek viszonyát egy új, ismeretlen, eljövendő világhoz.

Az igen izgalmas előadás után megebedtünk, majd kétórás kötetlen program keretében örülhettünk egymásnak rég nem látott evangélikus testvéreinkkel. A csendes nap Istentisztelettel zárult. Az igehirdetés szolgálatát Szeverényi János missziós lelkész végezte. Pál apostolnak a Timótheushoz írott második levelét választván igehirdetési alapigéül, szép és felemelő útravalót kaptunk ajándékkul a hazatéréshez.

Góber Judit Ilona

egyházközségi felügyelő

Foto: Varga István

**„Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek!”
Mert amilyen ítélettel ítélték, olyan-
nal ítéltettek, és amilyen mértékkel
mérték, nektek is olyanul mérnek.**

Mt 7,1

Könnyen mondunk ítéletet. Ha csak egyszerű véleménynyilvánításról lenne szó... sajnos ettől sokkal rosszabb a helyzet! Ítélezünk, s ez többnyire előítéleteken alapul. Pedig a dolgok soha nem feketék vagy fehérek, s hogy milyen színű az igazság, azt sem lehet kideríteni, ha valaki piros vagy éppen rózsaszínű szemüveget hord. Megbomlott erkölcsű, megélhetési – nem újságírók, hanem megélhetési firkászok vagy ahogyan egy politikus fogalmazott a kilencvenes évek elején: »bértollnokok« – igyekeznek formálni az olvasó véleményét, jöllehet a korrekt információközlés lenne a feladatuk. Ők segítenek sztárokat csinálni, a névtelen senkiből, akiket ketrebe zárnak, hogy bámulja őket a világ... mutogatják őket, mint a középkori piacok mutatványosai tették azt egy-egy egzotikus állattal - egy-egy majommal. Az a szomorú, hogy a médiának aztán mégis sikerül olyan bálványt csinálni ezekből az emberekből, hogy szavukra sokan odafigyelnek. Ők lesznek a véleményformálók, a megmondóemberek, s címlapokon nyilatkoznak arról, hogy melyik a legjobb alsónadrág másnap pedig arról szólnak környezetvédelmi szakértőként, hogy mi legyen az energia-politikai álláspont.

Szomorú, hogy keresztény emberek között is akadnak bőven olyanok, akik nem a maguk álláspontját, hanem mások ítéleteit, előítéleteit ismételtetik. Ha elfogadjuk azt, hogy minden ember egy külön világ a teremtettségében - s az is -, akkor kiderül az is, hogy mindenki egy kicsit másképpen látja ugyanazt, azaz, mindenkinek kötelessége, hogy maga alkosson véleményt mindenről. Mindenkinek magának kell kialakítani a készséget, a helyes döntésre, megfogalmaznia, mi a jó, s mi a rossz. Ez nem megy máról holnapra, ez lassú folyamat. Sokat kell hozzá látni és olvasni. Kedves professzorom, akivel együtt éveken át egy teológiai szakfolyóiratot szerkeszthettem, tanította nekünk a teológián: „Az evangélikus lelkész minden elolvashat, megnézhet, sőt el is kell olvasnia, meg is kell néznie, hogy maga tudjon véleményt mondani a világ dolgairól.” Egy másik professzorom pedig azt mondta: „Az a fiatal, aki gondolkodás

nélkül vesz át véleményt másoktól - legyenek azok, szülők, tanárok papok vagy politikusok – az nem is fiatal.” A fiatalok feladata minden korban az, hogy mindent átgondoljanak. Sajnos sokszor nem gondolkodnak, hanem inkább kipróbálják... cigaretta, ital, kábítószer.

Helyes véleményt, ítéletet hozni csak akkor tudunk, ha van mérték az életünkben. A mértéktelen ember mindig viszonyít/relativizál: „Bajnak baj, de mihez képest?” – s bagatelizál súlyos kérdéseket. Korunk szellemi pestise ez... Ha nincs mérték, ha nincs irány, akkor a kellemetlenséget tragédiának élik meg, s a bajt kellemetlenségnek, s így aztán nem tesznek ellene semmit. Aki azonban mértéket ad gondolatainak, az értéket teremt. Az egyetlen hiteles, minden korban és helyzetben érvényes mérték Jézus Krisztus. Az Ő szeretete nem viszonylagos, nem áltató, nem hamis, hanem önfeláldozó. Őt kell minden helyzetbe behívni, odaképzelnünk: Ő itt és most mit mondana? Ő mit tenne? – s a helyes válasz nyilvánvalóvá válik. Az ilyen, azaz krisztusi ember nem ítélezik, mert tudja, hogy ez nem az ő dolga, hanem az Istené.

*URam! Add, hogy először az eszem járjon, s csak utána a szám! Add, hogy ne indulatból szóljak, hanem szeretetből!
Istenem, óvj meg engem a hiábavaló gondolatoktól, az öngazolás kísértéseiből ments ki engem! Ámen*

Nyári tábor
2018. júl. 9-11.
Kistemplomunkban
Példa-képek...

1. nap
Példa-beszédek az Ószövetségben
2. nap
„Mert példát adtam nektek” – ÚSZ.
3. nap
Krisztus példaképei a történelemben

Tudnivalók:
Szokásos háromnapos hittantáborunk foglalkozásai 9-16 óra között zajlanak. Érkezés: 8-9 óra között, utána játékos foglalkozások és tanulás – külön a kicsiknek és a nagyobbaknak. Délben étkezés (helyben) – ahogyan korábban is, az ételt rendeljük/hozzátjuk.
A tábor költségeinek fedezésére adományokat elfogadunk. Részvételi díj: családonként napi 1000 Ft.
Jelentkezés: Sziklai Tiborné Katinál

Olvasd, linkeld!

Vidd el az otthonmaradtaknak!

Itt olvashatóak a korábbiak!

http://ata.lutheran.hu/ujsag_hirlevelek.htm